



กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00142

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 เม.ย. 2554	20	7218	5



ร้อยเรื่อง
เมืองลำพูน
ปีที่ ๑๓

น้ำศักดิ์สิทธิ์เมืองลำพูน

ดอยชะม้อบ่อน้ำทิพย์ตำนาน

1
เมือ

ถึงวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 เหนือ จะมีประเพณีดักน้ำทิพย์จาก
ดอยชะม้อเพื่อนำไปสรงน้ำพระบรมธาตุเจ้าหริภุชชัยเป็นประจำ
ทุกปี น้ำจากบ่อน้ำทิพย์ดอยชะม้อถือได้ว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ประจำ

เมืองลำพูน

มีตำนานเล่าขานถึงบ่อน้ำทิพย์แห่งดอยชะม้อไว้ว่า เมื่อครั้งพุทธกาล
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ต่าง ๆ เมื่อ
พระพุทธองค์ทรงห้วงบาตรเสร็จจึงออกบิณฑบาตไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ แล้วไป
แวะพักฉันอาหารบนยอดดอยชะม้อ เมื่อฉันอาหารเสร็จไม่มีน้ำเสวย จึงโปรด
ให้พระอานนท์ไปตักน้ำยังลำห้วยแห่งหนึ่งทางทิศเหนือของดอยชะม้อ เมื่อพระ
อานนท์ไปถึงลำห้วยนั้น ก็ตบต้นไปหมดไม่สามารถ
ตักน้ำไปจึงกลับมาราบถูพระพุทธรองค์ให้ทรง
ทราบ พระพุทธรองค์ทรงตรัสว่า ภายภาคหน้าคน
ทั้งหลายจะเรียกลำห้วยแห่งนี้ว่า “แม่ต๊ิบ” พระ
อานนท์จึงไปยังลำห้วยอีกแห่งหนึ่งทางทิศใต้ของ
ดอยชะม้อ บังเอิญมีเกวียนผ่านไปมาทำให้น้ำใน
ลำห้วยนี้ขุ่น พระอานนท์รอ (ท่า) ในภาษาลำพูน
แปลว่า “รอ” อยู่เป็นเวลานานน้ำก็ไม่ใสสักทีจึง



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 เม.ย. 2554	20	7218	5

กลับไปทูลพระพุทธรองค์ พระพุทธรองค์ทรงตรัสว่า ภายภาคหน้าคนทั้งหลายจะเรียกถ้ำธารนี้ว่า “แม่ทา” ภายหลังเปลี่ยนเป็น “แม่ทา” พระอานนท์จึงไปยังหนองน้ำแห่งหนึ่งทางด้านทิศตะวันตกของดอยนี้ เมื่อไปถึงพญานาคที่รักษาหนองน้ำบาดาลให้น้ำแห้งไปหมดไม่สามารถตักน้ำได้ พระพุทธรองค์จึงตรัสว่าต่อไปคนจะเรียกหนองน้ำนี้ว่า “หนองแล้ง” เมื่อเป็นดังนั้นพระพุทธรองค์จึงอธิษฐานถึงบารมีทานแล้วใช้นิ้วพระหัตถ์กดลงบนแผ่นดิน น้ำพลันก็มีน้ำพุ่งขึ้นมาให้สวยได้สมพระทัย พระพุทธรองค์จึงตรัสว่า “ดูกร อานนท์ เมื่อตถาคตเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ธาตุของตถาคตจะไปตั้งอยู่ใจกลางเมืองหริภุญชัย ในสมัยพระยาอากิตยราชแล้วคนทั้งหลายจักตักเอาน้ำแห่งนี้ไปสรงพระธาตุของตถาคต”

ปัจจุบันดอยชะม้อตั้งอยู่ในเขตตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันออกประมาณ 16 กิโลเมตร คนสมัยก่อนมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับดอยชะม้อว่า มีภูเขายู่งลูกหนึ่งลักษณะสูงชันมาก รูปร่างเหมือนหม้อคว่ำ ชาวเมืองเรียกกันมาแต่โบราณว่า “ดอยคว่ำหม้อ” ต่อมาเพี้ยนมาเป็น “ดอยชะม้อ บ่อน้ำทิพย์” สาเหตุที่เรียกเช่นนั้นก็เพราะว่าบนยอดดอยมีบ่อน้ำที่เกิดกลางแผ่นดิน ถือก้นมาแต่โบราณว่าเป็นบ่อน้ำทิพย์ ที่





ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 เม.ย. 2554	20	7218	5

บริเวณปากบ่อจะมีป้ายปักไว้ว่า “บริเวณบ่อน้ำ
ทิพย์ห้ามผู้หญิงเข้า” เพราะเมื่อผู้หญิงเข้าไปแล้ว
น้ำในบ่อจะแห้งทันที

บ้นยอดดอยชะม่อมมีความกว้างประมาณ
12 เมตร ยาว 30 เมตรล้อมรอบดอยนี้มีเขาสูง
สลับซับซ้อนกันหลายลูกและมีพันธุ์ไม้นานาชนิด
ขึ้นอย่างหนาแน่น ปัจจุบันป่าไม้ในบริเวณนี้ถูก
ทำลายและโค่นเกือบไม่มีให้เห็นแล้ว บ่นดอย
ชะม่อมมีพระวิหารตั้งอยู่หลังหนึ่งกับรอย



พระพุทธบาทจำลองอยู่หน้าวิหารมีแผ่นศิลาจารึกเป็นภาษาไทยล้านนาว่า
“ได้สร้างพระวิหารและรอยพระพุทธบาทจำลองเมื่อ พ.ศ.2470 โดยครูบาสีหะชัย
วัดสะแล้ง พระครูชัยลังกา วัดศรีชุม ขุนจันทนพาน กำนันตำบลมะเขือแจ้และ
นายชัย กำนันตำบลบ้านกลางได้ชักชวนประชาชนสร้างลินค่างก่อสร้าง 3,000 รูป
ทำบุญฉลองเมื่อ พ.ศ.2472”

บ่อน้ำทิพย์เป็นลักษณะบ่อที่เกิดกลางแผ่นดิน ไม่ใช่บ่อที่มีคนขุด
ถึงขุดก็ขุดไม่ได้เพราะเป็นหินขนาดใหญ่และแข็งมากปากบ่อกว้างประมาณ 3
เมตร เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเรียบ ลึกลงไปเป็นรูปกรวย กล่าวกันว่าความลึก
ของบ่อน้ำทิพย์ดอยชะม่อ นั้นไม่สามารถลงไปวัดได้

นอกจากน้ำทิพย์จากดอยชะม่อจะใช้ในการสรงน้ำพระบรมธาตุหริ
ภุญชัยในเทศกาลแปดเป็งแล้ว ยังมีการใช้น้ำทิพย์แห่งนี้ในงานราชพิธีสำคัญ
ต่างๆ ตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 6 ปี พ.ศ.2453 ทาง
ราชการจังหวัดลำพูนได้นำน้ำจากบ่อน้ำทิพย์เข้าร่วมพิธีสรงน้ำศักดิ์สิทธิ์ ต่อ
มาในปี พ.ศ.2468 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ก็ได้ใช้
น้ำทิพย์จากดอยชะม่อในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกด้วย กระทั่งในรัชกาลที่ 9



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 เม.ย. 2554	20	7218	5



พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงสร้างน้ำ
มูรธาภิเษก ในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อปี พ.ศ.2493 ทำพิธีเสกทำ
น้ำศักดิ์สิทธิ์ ณ มหาเจดีย์สถานและพระราชอารามต่างๆ ในราชอาณาจักร
จำนวน 178 แห่ง

น้ำทิพย์จากดอยชะม้อ ยังถือเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ 1 ใน 7 แห่งที่ได้มา
จากแม่น้ำและแหล่งน้ำสำคัญและเป็นสิริมงคลของประเทศ เพื่อนำมาทำน้ำ
พุทธมนต์ ณ มหาเจดีย์สถานอันเป็นมหานครโบราณ 7 แห่ง ได้แก่ น้ำจาก
แม่น้ำป่าสัก ตำบลท่าราบ น้ำจากทะเลแก้ว พิชณุโลก น้ำโซคชมภู บ่อแก้ว
บ่อทอง สวรรคโลก น้ำจากแม่น้ำนครไชยศรี นครปฐม น้ำจากบ่อวัดหน้าพระลาน
บ่อวัดเสมชัย บ่อวัดเสมเมือง นครศรีธรรมราช น้ำจากบ่อวัดพระธาตุพนม
ศรีพนม และน้ำทิพย์จากดอยชะม้อ ลำพูน



ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	21 มี.ย. 2554	20	7218	5

ประเพณีการตักน้ำจากบ่อน้ำทิพย์ดอยชะม้อ

ประเพณีสงฆ์พระบรมธาตุหริภุญชัย มีขึ้นในเดือน 8 เหนือ ขึ้น 14 ค่ำหรือเดือนแปดเป็งของทุกปี ส่วนประเพณีตักน้ำทิพย์จากดอยชะม้อนี้มีในเดือนแปดเหนือขึ้น 12 ค่ำก่อนสงฆ์พระบรมธาตุหริภุญชัย 3 วัน วันประเพณีตักน้ำจากบ่อน้ำทิพย์ในเวลาเช้ามืดจะต้องนิมนต์พระสงฆ์ จำนวน 9 รูป ขึ้นไปเจริญพระพุทธมนต์ ณ บริเวณยอดดอยชะม้อ จากนั้นตอนค่ำ เวลา 18.00 น. มีการทำพิธีบวงสรวงพราหมณ์ จำนวน 4 คน ซึ่งจะต้องนอนค้างคืน 1 คืน และประมาณ พราหมณ์ ทั้ง 4 คน จะได้ตักน้ำทิพย์ ซึ่งจะตรงกับวันขึ้น 12 ค่ำ และบริเวณลานผาสด จะมีคณะที่คอยร่อนรับน้ำทิพย์อยู่เชิงบันไดนาค โดยพราหมณ์ทั้ง 4 คน จะตักน้ำทิพย์ใส่ขันไทยขึ้นเสลี่ยงแบกหามลงมา เพื่ออัญเชิญขึ้นรถบุษบก พอถึงจุดผาสดมีการใส่บาตรตอนเช้า และจะมีการทำพิธีสมโภชตอนสายตลอดทั้งวัน และช่วงเย็นจะมีการเคลื่อนขบวนไปยังวัดพระธาตุหริภุญชัย โดยจะมีการนำน้ำทิพย์จากดอยชะม้อเข้าร่วมขบวนกับน้ำสงฆ์พระราชทาน

ปัจจุบันการขึ้นดอยชะม้อไม่ยากเช่นแต่ก่อน เพราะพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณมหาเจติยารักษ์ ปัจจุบันเป็นเจ้าคณะจังหวัดลำพูน ท่านเพียรพยายามร่วมกับทางจังหวัดและพ่อค้าประชาชนคณะศรัทธาจัดทำบันไดนาคนั้นไปสู่ยอดดอย

การเดินทางไปยังดอยชะม้อ

เริ่มจากถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง แยกเข้าถนนสายนิคมอุตสาหกรรม ไปถึงดอยชะม้อระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร การจะขึ้นไปบนดอยชะม้อสามารถขึ้นได้ทางบันไดพญานาค เมื่อไปถึงยอดดอยจะสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองลำพูนได้โดยทั่ว

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th